

УДК 811.373.42

АНАЛІЗ СЛОТУ LOVE/ЛЮБОВ У МЕЖАХ ФРЕЙМУ КОНЦЕПТУ MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ

Малярчук О.В., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри англійської мови

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано слот LOVE/ЛЮБОВ у межах фрейму концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ у релігійному дискурсі. Наведено основні дефініції поняття LOVE/ЛЮБОВ і визначено його специфіку в релігійному дискурсі. Структуровано слот LOVE/ЛЮБОВ і наведено приклади його функціонування в межах фрейму концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ.

Ключові слова: слот, фрейм, релігійний дискурс, моральність, любов, християнство.

В статье проанализирован слот LOVE/ЛЮБОВ в рамках фрейма концепта MORALITY/МОРАЛЬНОСТЬ в религиозном дискурсе. Представлены основные дефиниции понятия LOVE/ЛЮБОВ и определена его специфика в религиозном дискурсе. Структурирован слот LOVE/ЛЮБОВ и приведены примеры его функционирования в рамках фрейма концепта MORALITY/МОРАЛЬНОСТЬ.

Ключевые слова: слот, фрейм, религиозный дискурс, моральность, любовь, христианство.

Maliarchuk O.V. THE ANALYSIS OF THE SLOT LOVE/ЛЮБОВ IN THE FRAME STRUCTURE OF THE CONCEPT MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ

The article analyses the slot LOVE/ЛЮБОВ in the frame structure of the concept MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ in the religious discourse. The main definitions of the notion LOVE/ЛЮБОВ are presented and the specification of its function in the religious discourse is defined. The slot LOVE/ЛЮБОВ is structured and the examples of its functioning in the frame structure of the concept MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ are set.

Key words: slot, frame, religious discourse, morality, love, Christianity.

Постановка проблеми. Концепт MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ вважається визначальним у християнській системі світосприйняття, оскільки фігурує в першій і головній заповіді Божій і використовується як основний морально-етичний принцип. Релігійне переосмислення природи любові як божественного та людського відображає єдність світу, безпосередній зв'язок людей один з одним, їхніх думок, учинків, ставлення до життя. Таким чином, любов набуває всеохоплюючого характеру, а головна заповідь стає не лише етичним принципом, а й основою християнського світосприйняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наше дослідження спиралося на доробки в галузі когнітивної лінгвістики таких учених, як Н. Арутюнова, С. Аскольдов, А. Бабушкін, В. Карасик, В. Маслова, І. Стернін [1; 2; 3; 4; 5; 6], а також на праці, присвячені безпосередньо аналізу концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ (Н. Корольова, М. Оссовська) [7; 8].

Постановка завдання. У статті розглядається актуальна проблема сучасної лінгвістичної науки – лінгвостилістичний і перекладацький аналіз концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ і одного з його слотів як

невід'ємної частини християнського світогляду. Метою нашої статті є аналіз слоту LOVE/ЛЮБОВ у межах фрейму концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ. Відповідно до мети передбачено вирішення таких завдань: 1) визначити та структурувати лексичну одиницю LOVE/ЛЮБОВ; 2) проаналізувати основні якісні ознаки лексичної одиниці LOVE/ЛЮБОВ; 3) виділити слот LOVE/ЛЮБОВ у межах фрейму концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екстралінгвальна дійсність, або культурний простір, складається з певних кодів культури, які репрезентуються в якості «сітки», що її культура «накидає» на навколишній світ, здійснюючи його членування, категоризацію, структурування в мовній свідомості, у мові та дискурсі. Центральне положення морального кодексу поведінки в сучасній системі світосприйняття визначається з огляду на вирішальну роль релігійного світобачення в житті християнського суспільства.

За визначенням Oxford Dictionary, любов – це міцне почуття глибокої прив'язаності (*an intense feeling of deep affection*) [12]. Попри свою узагальнену універсальність таке визна-

чення не відображає всієї глибини цього явища. Його багатогранність виявляється в універсальності функціонування. Так, значення одиниці LOVE залежить від реципієнта любові, напрямку та характеру почуття.

Так, the American Heritage Dictionary of the English Language [10] першочергово визначає любов як сильне почуття прив'язаності та турботи про людину, що обумовлюється спорідненістю чи близькою дружбою (*a strong feeling of affection and concern toward another person, as that arising from kinship or close friendship*). Окреме значення відводиться почуттю відданості чи захоплення Богом (*a feeling of devotion or adoration toward God or a god*), а також християнській любові як прояву милосердя (*often Love Christianity Charity*).

Cambridge Dictionary Online наголошує на широкому значенні любові як почуття, що виникає за умови взаємного вподобання дорослих людей із подальшим романтичним і сексуальним зв'язком, або ж сильної прив'язаності друзів чи родичів (*the feeling of liking another adult very much and being romantically and sexually attracted to them, or strong feelings of liking a friend or person in your family*) [11].

The Wordsmyth Dictionary-Thesaurus визначає любов як ніжне та пристрасне почуття прив'язаності до іншої людини (*tender and passionate affection for another person*) [14].

Окрім широкого значення любові як сильної прив'язаності до іншої людини, що ґрунтується на особистих стосунках (*strong affection for another arising out of kinship or personal ties*), словник Merriam-Webster дає визначення любові як факту альтруїстичного прояву великодушної турботи про добробут інших, як батьківської турботи Бога про людство, братерської любові до інших, любові людини до Бога (*unselfish loyal and benevolent concern for the good of another: as 1) the fatherly concern of God for humankind 2) brotherly concern for others; a person's adoration of God*).

У наведених визначеннях відображаються всі основні смисли, що містяться в слоті LOVE, що дає можливість розмежувати специфічні риси різних аспектів дослідження цього явища. З філософського погляду християнська любов існує в єдності всіх своїх проявів: любов до Бога, до ближнього, до людства, до ворогів і т. д. Тим не менше, доцільно розглядати кожен з ключових концепцій любові окремо.

Ще під час зародження християнської моралі в грецькій мові було виділено три типи любові: агапе (від давньогр. ἀγάπη) – боже-

ственна любов, спрямована на кожен людину, навіть на ворога; філія (від давньогр. φιλία) – дружня любов, спрямована на близьких; ерос (від давньогр. Ἔρως) – чуттєва інтимна любов до вибраної людини. Таке розмежування знайшло своє відображення в роботах російського філософа В. Соловйова, що виділив три простих складових частини в явищі любові:

1) жалість, що переважає в батьківській любові;

2) благоговіння, що переважає в синівській любові, яка в подальшому переростає в релігійну;

3) виключно людське відчуття сорому, що в сукупності з попередніми двома видами приводить до інтимної (сімейної) любові.

З чисто релігійного погляду любов розглядають з урахуванням ролі Бога в цьому явищі. Так, виділяють:

1) любов, яку виявляє до людей Бог;

2) любов, яку виявляють до Бога люди;

3) узагальнена любов, яку уособлює Бог;

4) любов, яку Бог запалює в серцях людей щодо інших.

Можна також наголосити на когнітивних ознаках, що обумовлюють відмінність теологічної любові від побутової. Теологічний аспект концепту LOVE має місце лише за таких умов:

1) любов до Бога охоплює всю сутність людини;

2) любов до ближнього не відокремлюється від любові до Бога;

3) любов до Бога виражається через покірність.

З огляду на всі вищезазначені особливості функціонування концепту LOVE у біблійному дискурсі, основою нашого дослідження стало класично філософське сприйняття любові в триєдності любові до Бога, до ближнього й до інтимного партнера. Варто зазначити, що втіленням любові в Біблії є постать Ісуса Христа, який був посланий до людей із метою їх спасіння, що демонструє любов Бога до людей, і породив людське глибоке усвідомлення їх благоговіння до Бога, що виражається в любові до ближнього та вірності своїм близьким інтимним партнерам.

1. *“In this was manifested the love of God toward us, because that God sent his only begotten Son into the world, that we might live through him” (1 John 4:9).*

Любов виступає каталізатором християнської концептосфери, оскільки є фактичним утіленням і найсильнішим проявом Бога та божественної сили.

2. *“He that loveth not knoweth not God; for God is love” (1 John 4:8).*

Першою й найважливішою формою існування любові в Біблії є любов до Бога. Християнська філософія ґрунтується на відданості Богові та готовності служити його потребам із метою отримання вічного життя після смерті. Таким чином, служіння Богу лежить в основі християнської моралі. В Євангелії від Матвія ця теза актуалізується за допомогою надання визначальної ролі відданості Богу як першій і основній заповіді.

3. *“Master, which is the great commandment in the law?”*

Jesus said unto him, Thou shalt love the Lord thy God with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy mind.

This is the first and great commandment” (Matthew 22:36-38).

Визначна роль любові до Бога має імперативно-обмежуючий характер, оскільки зводить усю діяльність людини до відданого служіння Богові та вимагає повної відданості Богу. В Євангелії від Матвія 10:37 імпліцитно виражено визначальну роль відданості Богу через синтаксичний паралелізм з ядром «love».

4. *“He that loveth father or mother more than me is not worthy of me” (Matthew 10:37).*

5. *“He that loveth son or daughter more than me is not worthy of me” (Matthew 10:38).*

Любов до Бога також виражається в наданні Єдиному Богу визначального та виняткового характеру, невизнанні інших божеств, визнанні Бога єдиним Отцем світу та людини. За допомогою імпліцитного порівняння наголошується на винятковості монотеїстичного характеру християнства.

6. *“No man can serve two masters: for either he will hate the one, and love the other; or else he will hold to the one, and despise the other. Ye cannot serve God and mammon” (Matthew 6:24).*

Особливого значення любові до Бога надає необхідність бути стійким у своїх переконаннях попри гоніння та муки. У тексті Тайної Вечері Ісус наголошує на необхідності бути стійкими у вірі, оскільки тільки обрані, що пройдуть через гоніння та залишаться вірними Богові, урятуються та одержать «Царство Небесне».

7. *“And because iniquity shall abound, the love of many shall wax cold.*

But he that shall endure unto the end, the same shall be saved” (Matthew 24:12-13).

Іншою формою існування любові в Біблії є любов до ближнього. Ця форма любові має глибинні зв'язки з такими високоморальними

проявами любові, як милосердя, усепощення, християнське смирення та ін. Прийнято виділяти такі постулати любові до ближнього, що відображають основні принципи християнської моралі загалом: 1) необхідно любити тих, хто ненавидить вас; 2) любов до ближнього має прірівнюватися до любові до себе; 3) любов до ближнього має бути діяльною; 4) через любов установлюється зв'язок із Богом; 5) братолюбство є найважливішою заповіддю.

Варто зазначити, що любов до ближнього в Біблії названа другою за значимістю заповіддю, що ставить її на визначне місце в християнській ідеології.

8. *“And the second is like unto it, Thou shalt love thy neighbour as thyself” (Matthew 22:36-40).*

Ці принципи реалізуються через учення Ісуса Христа на основі проповідей і заповідей. Окремого дослідження заслугоує альтруїстичне вчення про безкорисливу та саможертовну любов до ворогів і ненависників.

9. *“Ye have heard that it hath been said, Thou shalt love thy neighbour; and hate thine enemy.*

But I say unto you, Love your enemies, bless them that curse you, do good to them that hate you, and pray for them which despitefully use you, and persecute you” (Matthew 5:43-44).

Нова мораль християнства йде врозріз із традиційним давньоєврейським переконанням у справедливості ставлення до людини відповідно до її заслуг. Християнська мораль ґрунтується на тому, що оскільки любов – сама природа Бога, людина має проєктувати її на всіх членів соціуму незалежно від їхніх особистих заслуг.

10. *“For if ye love them which love you, what reward have ye? do not even the publicans the same?”*

And if ye salute your brethren only, what do ye more than others? do not even the publicans so?” (Matthew 5:46-47).

Ісус наголошує на тому, що саме ця альтруїстична безкорисливість у любові до ближніх і є визначальною відмінністю християн від представників інших вірувань.

Окремим аспектом вивчення любові є дослідження особливостей особистісних інтимних стосунків. Варто зазначити, що біблійний дискурс дає уявлення про стосунки тільки в сімейному житті, оскільки не згадується про стосунки до шлюбу.

11. *“Live joyfully with the wife whom thou lovest all the days of the life of thy vanity...” (Ecclesiastes 9:9).*

Загальна тенденція шлюбних стосунків базується на постулатах про єдність чоловіка та жінки в шлюбі, покірність жінки чоловікові

та повазі чоловіка до жінки, взаємоузгодження питань розлучення. Дослідження тексту Євангелія від Матвія довело, що такий вияв любові виражений переважно імпліцитно через контекст, хоча залишається важливим елементом ідеології.

Основним аспектом сім'ї та стосунків між жінкою й чоловіком у Біблії вважається божественне начало, що набуває вираження в древніх писаннях і пророцтвах про об'єднання пар безпосередньо Богом.

12. *“And said, for this cause shall a man leave father and mother, and shall cleave to his wife: and they twain shall be one flesh?”*

Wherefore they are no more twain, but one flesh. What therefore God hath joined together, let not man put asunder” (Matthew 19:5–6).

Саме віра в те, що сімейна пара поєднується Богом, впливає на все подальше розгортання теорії про неприйнятність розлучень, оскільки жодна людина не має права розірвати чи змінити те, що було вирішено Богом. Цікавим є факт, що Євангеліє від Матвія є єдиним джерелом, в якому зафіксоване явище розлучення й описані основні принципи ставлення християнства до цього явища.

13. *“It hath been said, Whosoever shall put away his wife, let him give her a writing of divorcement: But I say unto you, That whosoever shall put away his wife, saving for the cause of fornication, causeth her to commit adultery” (Matthew 5:31).*

14. *“And whosoever shall marry her that is divorced committeth adultery” (Matthew 5:32).*

Писання знову наголошує на винятковості нового вчення порівняно зі Старим Законом (Старим Заповітом) і на зміні моральних принципів з огляду на нове вчення. Теорія доводить, що оскільки шлюб укладався Богом, а розлучення відбувається на землі, людина залишається одруженою в релігійному плані, і тому стосунки з іншими партнерами розцінюються як перелюб.

Таким чином, перелюб теж є одним з елементів слоту LOVE як показник різко негативного явища, результат відсутності духовності, один із гріхів. Перелюб фігурує в переліку основних заповідей Божих, що автоматично доводить важливість цього явища в дослідженні концепту-фрейму MORALITY.

15. *“Jesus said, Thou shalt do no murder; Thou shalt not commit adultery; Thou shalt not steal, Thou shalt not bear false witness” (Matthew 19:18).*

Висновки з проведеного дослідження. Важливо зауважити, що біблійне уявлення про перелюб виходить далеко за межі широкого значення (фізичних стосунків одружених

чоловіка чи жінки поза шлюбом – *sex between a married man or woman and someone he or she is not married to*). У біблійному уявленні перелюб, як і любов, має глибинний духовний характер, і тому людина, що не вчинила фізичного перелюбу, але мала його в помислах, уже може бути звинувачена в зраді.

16. *“Ye have heard that it was said by them of old time, Thou shalt not commit adultery. But I say unto you, That whosoever looketh on a woman to lust after her hath committed adultery with her already in his heart” (Matthew 5:27,28).*

Наші подальші дослідження будуть присвячені аналізу слоту SOUL/ДУША та HEART/СЕРЦЕ в межах фрейму концепту MORALITY/МОРАЛЬНІСТЬ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арутюнова Н. Дискурс / Н. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – С. 136–137.
2. Аскольдов С. Концепт и слово / С. Аскольдов // Русская словесность : Антология / под. ред. В. Нерознака. – М., «Academia», 1997. – С. 267–279.
3. Бабушкин А. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / А. Бабушкин. – Воронеж : Изд-во Воронежского государственного университета, 1996. – 103 с.
4. Карасик В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. Карасик. – Гнозис, 2004. – 389 с.
5. Королева Н. Концепт «мораль» как базовая культурологическая единица / Н. Королева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/892/1/4_conf-skalkina_444-449%2B.pdf.
6. Маслова В. Когнитивная лингвистика : [учебное пособие] / В. Маслова. – Минск : ТетраСистем, 2004. – 266 с.
7. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. Исследования по истории морали / М. Оссовская. – М. : Прогресс, 1987. – 527 с.
8. Стернин И. Методика исследования концепта. Методологические проблемы когнитивной лингвистики : [научное пособие] / Под редакцией И. Стернина. – Воронеж : Воронежский государственный университет, 2001. – 182 с.
9. Cambridge Dictionaries Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/>.
10. The American Heritage Dictionary of the English Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ahdictionary.com/>.
11. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/>.
12. The Mcmillan Online Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british>.
13. The Merriam-Webster Online Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/dictionary>.
14. Wordsmyth The Premier Educational Dictionary-Thesaurus [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wordsmyth.net>.
15. The Holy Bible King James Version.